

TONE DIETRICHSON foran Galleri Peer Gynt. Galleriet ble åpnet i 2002 for å huse treskjæreren Oddvin Parrs (1933–2010) 11 monumentale trerelieffer med motiver fra Peer Gynt. Galleriet har også skiftende utstillinger med andre kunstnere som har latt seg inspirere av Henrik Ibsens skuespill.

Fra Ibsen til Goal Mapping

I 2001 innledet billedkunstner **Tone Dietrichson** et sterkt forhold til en mann. Navnet hans var Henrik Ibsen. Et slikt forhold går du ikke ustraffet gjennom. KUNST ble med som flue på veggen da Dietrichson reiste med Vildanden-tolkningen sin til Hellesylt; bygda hvor Ibsen selv kom tustende ned i 1862 og i løpet av seks dager fant sine karakterer og natur til Brand.

Tekst Mette Dybwad Torstensen Foto Gro Jarto

ALESUND/HELLESYLT(KUNST):
– Vi er alle merket av livets opplevelser, noe som kan sammenlignes med hagl i kroppen som hos Vildanden. Spørsmålet er om vi skal bite oss fast i bunngruset for å dø i mørket, slik som villender vanligvis gjør, eller om vi skal være vår egen jakthund og dykke ned på havsens bunn og hente opp den skadeskutte villanden i oss selv! Så vi kan plukke haglene ut og se på dem. De er jo våre egne sjelesår; skyld, skam, angst for ikke å strekke til, mindreverdsfølelse, hat, misunnelse, aggresjon, sorg. Alt dette jeg selv også har kjent på. Men så traff jeg Henrik Ibsen! Og på bunnen, under alle ha-

GOAL MAPPING:
→ Et enkelt, men dyptpøyende program som har som mål å hjelpe enkeltmennesker og grupper / bedrifter til å definere og oppnå målene sine.
→ Man lager et målkart som aktiverer begge sider av hjernen: venstre side tolker ord, er logisk og strategisk og tenker bakover i tid, slik at du har muligheter til å lære av dine erfaringer. Her lager du et målkart hvor du bruker ord. Høyre side tolker bilder og har tilgang til fantasien og forestillings-evnen; der lager du et målkart hvor du bruker tegning eller symboler.
→ Tre millioner mennesker verden over bruker metoden.
→ Ideen er å bli bevisst egne valg, endre tankemønstre og bli bevisst hvordan hjernen faktisk fungerer ved negative og positive tanker.
→ Grunnleggeren av Goal Map-systemet, engelskmannen Brian Mayne, sluttet på skolen da han var 13 år, men tross dysleksi og lite skolegang opparbeidet han seg en solid karriere som klubbeier. På slutten av 1980-tallet gikk Mayne konkurs. Han fikk støtte av venner som hjalp ham ut i jobb innen salg og markedsføring. Her traff han en mann som sa følgende ord; *Brian, if you think you can, you can, and if you think you can't, you can't – and either way you're right, my son.* Ord sagt av Henry Ford. Ordene traff ham, og han lærte seg å lese og utviklet et system basert på gammel visdom. Mayne vant i 2010 prisen som Speaker of the year i England. Han har selv utdannet rundt 50 personer som i dag er sertifisert i Norge, som Tone Dietrichson.

glene, fant jeg igjen meg selv! Det har gjort innsikten større og utsikten dermed bedre. Og da blir det også lettere å sette seg mål! Mål som er *mine*!

Deklamerer Tone Dietrichson mens de sunnmørske alper steiler rundt oss. Her tjoret foreldre fast ungene i tau for at de ikke skulle trille flere hundre meter mot, ja, havsens bunn. Vi er på vei mot fergen ved Sykkylven, og Dietrichson forteller om sin nå modne kjærlighet: 12 år med Vildanden, og sin mer ferske lidenskap: Goal Map. Hvordan kan man knytte Ibsen, Vildanden, billedkunst og et tankesystem med positiv tenkning sammen? Det er nettopp dette Dietrichson gjør.

– De fleste av oss har ikke mål. Hvor ofte har du ikke havnet i situasjoner der du lurer på hvorfor du har kommet dit? Man må bli styrmann på eget skip. Goal Map hjelper deg mot målet med syv enkle prinsipper. Og denne teknikken har jeg brukt lenge nok til å kunne si at *ja, den virker!* Og Vildandens karakterer viser deg sider i deg som må opp til overflaten men se, dere, på den isbreen ... Brand ... !

Jan Sebjørnsen, som er vår sjåfør, nikker:

– Ibsen var i Hellesylt i 1862 etter å ha fått et stipend. Han sa at han fant Brand nettopp her. Etter å ha bodd seks dager i huset til landhandler A.H. Jessen rodde han ut fra Geirangerfjorden. Han holdt seg visst mye for seg selv, men snakket med folk for å samle informasjon. Jeg gleder meg til å høre foredraget ditt!

– Jeg også, ler Dietrichson, og legger til mens hun spiser resten av isen fra fergeturen: – Jeg vet aldri hva jeg skal si ... hva dere gir meg. Jeg må overraske meg selv for å overraske dere.

Forberedelser. I 2001 planla Dietrichson og fotograf Morten Krogvold en utstilling sammen. Han skulle lage fotografier som nærmet seg maleriet, og hun skul-

VILDANDEN OG TONE DIETRICHSON

→ *Vildanden* er et skuespill av Henrik Ibsen fra 1884.

→ Villanden er et symbol på frihet. Men villanden som bor på loftet hos familien Ekdal, er skadeskutt og har hagl i kroppen.

→ Dietrichsons forestilling *Med Utsikt til Innsikt. En visuell reise i indre landskap* er en personlig tolkning av *Vildanden* med utgangspunkt i hennes bilder fra stykket. Forestillingen belyser hvordan vi kan bringe skuespillets tema ned fra teaterscenen og inn i våre liv.

→ Hovedtemaet er: Vil mennesker få det bedre hvis ubehagelige sannheter om livet deres kommer frem?

→ Dietrichson er utdannet i skulptur og tegning ved Statens håndverks- og kunstindustriskole, og har studert bronsestøping i Italia.

→ Hun har hatt flere separatutstillinger siden den første i 1990, blant annet hos Galleri Tonne, Hå Gamle Prestegard, Galleri Sølvberget, Norsk Skogmuseum, Galleri Transit, Galleri Dobag, Galleri Straume, University of Brooklyn og en rekke kunstforeninger.

→ I 2009 presenterte Dietrichson serien *Speil*, som var et samarbeid med tidligere fotballspiller Stig Inge Bjørnebye og et parallell-prosjekt til hans bok *Løsrivelse*.

le lage kulltegninger som nærmet seg fotografiet. I forbindelse med 100-årsmarkeringen av Henrik Ibsens død, Ibsenåret 2006, fant de en fellesnevner: Ibsen! Krogvold dukket ned i Ibsens kvinner, Dietrichson forsvant, ja, på havsens bunn, med Vildanden. Med på laget fikk de Håkon Blekens Hedda Gabler og Gro Jartos fotoer fra hennes reise i Ibsens fotspor over Sognefjellet og i Italia da han skrev Byggmester Solness.

– Jeg husker at jeg plutselig lurte på hva Vildanden heter på engelsk? The Wild Duck? Så jeg ringte Senter for Ibsenforskning. Jo da, det het The Wild Duck! Jeg deltok på den 10. internasjonale Ibsenkonferansen i 2004 i New York. I 2006 åpnet utstillingen på Galleri Sølvberget i Stavanger, og kurator Hildegunn Birke-land tok den videre til New York og Trygve Lie Gallery og til Rådhusgalleriet i Oslo. For som Bentein Baardson sa under åpningen av utstillingen: *Ibsen er Norges største eksportartikkel, ved siden av Nordsjøoljen. Både Ibsen og oljen er energikilder, med den viktige forskjell at mens brønnene plomberes på havsens bunn, er Ibsen-kilden utømmelig.*

Vi har flyttet oss til Peer Gynt Galleriet i lille Helle-sylt. Galleriet ble bygget for å huse Oddvin Parrs livs-verk: 11 enorme trerelieffer med motiver fra fra Peer Gynt. Treskjæreren døde i 2010, og i dag er datteren Ingunn Parr en av de 200 små-aksjonærene som jobber for å utvikle det vakre galleriet i stein og tre like under de bratte fjellene.

– Far guidet her til dagen før han døde. Han drømte om å sette opp Peer Gynt på kaia der 30 000 cruisetu-

1 TONE DIETRICHSON og Ingunn Parr går gjennom de siste listene for utstillingsåpning.

2 HEDVIG fra *Vildanden* der modellen var Morten Krogvolds datter.

rister er innom i løpet av året, forteller datteren.

Flere turister nyter svele og kikker nysgjerrig på Dietrichson som bytter om på lys og bilder. Igjen er det Jarto, Krogvold, Bleken og Dietrichson som stiller ut sammen, og sistnevnte er hovedutstillen.

– Ibsen er som en briljant der du må se alle fasettene for å oppleve helheten. Og han setter aldri to streker under svaret, sier Dietrichson.

Fotograf Gro Jarto kommer også inn.

– Gro er eksperten på Ibsen, jeg har forsket i Vildanden. Hennes naturfotografier er ytre bilder på det indre, presenterer Dietrichson henne, før vi låser galleriet dagen før dagen.

Ingunn Parr, som jobber med barnepsykiatri i Ålesund til daglig, kjører oss oppover dalen og forteller om byggestopp i bygda på grunn av faren fra Åkernes; en fjellside som er overvåket 24 timer i døgnet og som kan forårsake en tsunami på 82 meter som vil treffe Hellesylt i løpet av fem minutter; symbolsk nok vil bølgen stoppe like nedenfor kirken fra Brand.

– Er du redd for bølgen, må du bare flytte. Og man tror fjellet vil gi et forvarsel hvis det ramler ut. Da får vi ut fars kunst og de gamle fra sykeheimen, smiler Ingunn Parr, mens hun parkerer utenfor et lite rødt hus et steinkast fra barndomsgården sin. Her skal vi bo. Ørnene seiler over fjelltoppen, elva bruser så vi nesten ikke hører hva vi sier og Telenors dekningszone har for lengst forlatt oss.

Forestilling / tolkning. – Hvem er Ibsens personer i Vildanden, og hvorfor håndterer de livene sine som de

gjør? Kan vi kjenne oss igjen i mennesker som ble beskrevet for 129 år siden? For å kunne lage disse bildene måtte jeg til bunns i meg selv. Jeg måtte kjenne meg igjen i hele persongalleriet. Ni i alt. Og jeg fant at jeg var dem alle sammen. Det var ingen behagelig opplevelse å måtte vedkjenne seg en karakter som Gregers, som går med *den ideelle fordring* på innerlomma, stokk blind av hat og selvforakt, og som alltid må ha noe utenfor seg selv å beundre. Eller maktmennesket grosserer Håkon Werle som bruker mennesker som brikker i sitt spill. Eller Gina, den praktiske og flinke hustruen til Hjalmar som er retusjør både av yrke og i livet generelt. Eller Hjalmar som har bygget seg et luftslott og flyttet inn – permanent. Og gamle Ekdal, grosserer Werles tidligere kompanjong, som måtte gå i fengsel for ulovlig skogshogst på Høydalsverket. Dette som de var to om, men som den tidligere løytnanten og den modige bjørnejegeren måtte bære ansvaret for. Modig – ja, så lenge han slipper å snakke for mye med folk. Alle lever de med livsløgnen, for som dr. Relling sier: *Tar du livsløgnen fra gjennomsnittsmennesket, tar du lykken fra ham med det samme.* Det er mye som skjedde med meg i mitt møte med Ibsen: Det positive er at du blir kjent med deg selv, og det negative er at du blir kjent med deg selv.

Folk i salen humrer. Kanskje er det noen som også kjenner seg igjen.

– Vi kan kjenne hverandre igjen i hverandres følelser hvis vi tør å hente opp det vi skjuler på havsens bunn, og hvis vi tør å dele det med andre, vil vi oppdage at vi er like-

3 FORESTILLINGEN om Vildanden og Dietrichsons bilder til stykket trakk 70 av 260 mennesker i den lille bygda Hellesylt. Dietrichson rørte folk til tårer. På NAV har hun det samme foredraget knyttet opp mot Goal Mapping-systemet.

→

Tone fortalte meg gjennom sine egne historier at jeg selv hadde livsløgner som lå tykt utenpå. Og som dr. Relling formidler i Vildanden, tok det lykken fra meg med det samme. Men likevel er jeg blitt mer hel, og lykken er tilbake. Samarbeidet med Tone forandret livet mitt.

STIG INGE BJØRNEBYE, TIDLIGERE FOTBALLSPILLER

re enn vi tror, vi mennesker. Når vi tør å gå dypt nok ned.

Kastevinder suser om hjørnene. Regnet styrter ned. Det er passe dramatisk. Bølgen kan komme i dag eller om hundre år. Mon ikke Ibsen selv holder et øye med oss fra kirkespiret på taket der presten fra Brandt falt ned? 70 mennesker har oppmerksomheten rettet mot Dietrichsons bilder og tolkningen av Vildanden. Bakgrunnen er teatralisk nok med Oddvin Parrs trereliefer fra Peer Gynt, og Dietrichson siterer Ibsen: *At leve er krig med trolde i hjertet og hjernens velv. At digte, det er at holde dommedag over seg selv.* Hun holder opp en tynn perm som rommer Vildanden.

– Dette har jeg brukt 12 år på. Man skulle jo da tro, selvfølgelig, at jeg har svært tungt for det!

Folk ler igjen.

– Men mellom disse tynne permene er det en enorm kilde til rikdom, innsikt, utsikt og kjærlighet. Det er ikke Henrik Ibsen jeg har vært på jakt etter, men meg selv.

Med et høyt tempo og innsikt leder Tone Dietrichson oss gjennom hele handlingsforløpet i stykket – hun kaster seg inn og ut av de forskjellige rollene og spiller dem alle. Hun analyserer og tolker og viser oss sine grafiske, håndkolorerte trykk. Noen sitter med lukkede øyne, andre gråter åpenlyst. Det har snart gått to timer. Det nærmer seg klimaks. Hedvig har fått vite at Hjalmar ikke er faren hennes, og Hjalmar avviser henne. Den unge jenta løper inn på loftet for å skyte Vildanden, slik Gregers anbefalte henne. Når ikke de voksne kan ta ansvaret for sine handlinger, så må det skje gjennom barnet! Et skudd høres, og på loftet finner de Hedvig liggende på gulvet. Dietrichson tar frem portrettet av Hedvig:

– Hva skjer med oss mennesker når vi lever sammen med hverandre i løgn, skyld, skam og benektelse? Jo, vi blir smittet! Vi lekker og vi trekker til oss som trekkpapir. Hedvig vil også bli smittet. Og det vil skje med oss og våre barn også hvis vi ikke tør å bli kjent med våre skyggesider, avslutter Dietrichson sin tolkning av Vildanden.

En stor opplevelse. Rystende og hjerteskjærende! Nå må jeg hjem og lese Vildanden. Jeg ante ikke at Ibsen var så interessant! er noen av kommentarene vi hører på vei ut av galleriet.

Dagen etter sitter vi i bilen og kjører nedover det som kalles Norges vakreste dal: Norheimsdalen, ned mot Øye. Det er selve definisjonen på vilt.

– Jeg blir så beveget at jeg nesten begynner å grine!

Det er dine egne krefter du ser og måler med! utbryter Dietrichson.

På Vigra klemmer Ingunn Parr og Dietrichson som gamle venner. Dietrichson har ikke landet helt ennå, pakker litt distré, og en hårspray til 400 kroner går i søpla til sikkerhetsvakten før vi setter oss med en kaffe ved gaten.

For noen år siden lot Dietrichson seg overtale av kollega og Goal Map-instruktør Mona Hartmann til å bli med på Nordic Development Congress, hvor et knippe av verdens ledende foredragsholdere og coacher var samlet.

– I utgangspunktet var jeg skeptisk, sier hun. – Kan-skje særlig til dette med positiv tankegang. Men min motvilje snudde seg til dyp respekt i mitt møte med grunnleggeren av Goal Map, Brian Maine, som strålte av nærvær, ydmykhet og klokskap.

Dietrichson ble i oktober i fjor engasjert av Vigdis Lamberg ved Metier Academy hvor de har en fire måneders prosjektlederutdanning for NAV. Dietrichson har også egne workshops med kollega Mona Hartmann. Hun blir også stadig leid inn med sin tolkning av Vildanden av alt fra Vestre Toten Bondekvinnelag til mentor-samling for toppledere i staten. Resten av tiden tilbringer hun på atelieret med pensel og plansliper.

– *Men hvorfor blande Ibsen og Goal Map?* spør jeg til slutt.

– Jeg skjønner hvorfor du spør. Ibsen kjempet for menneskets rett til å være seg selv. Og det gjør jeg også på min måte. Frihet er et sentralt begrep her, og for å bli frie mennesker må vi godta oss selv. Goal Mapping handler om å bli kjent med seg selv. Gjennom de 7 prinsippene som hele Goal Map-systemet er bygget på, fant jeg en måte å hjelpe både meg selv og andre til å bruke de voldsomme kreftene vi har, men som vi ofte ikke er klar over. *What makes your heart sing?* ☺

MELD DEG PÅ WORKSHOPEN FRA IBSEN TIL GOAL MAP

Når: 26. og 27. oktober kl. 10–17

eller 9. og 10. november kl. 10–17

Hvor: Hoffsvæien 17 A, 0275 Oslo

Pris: 3500 kr

Inkluderer også:

1 års abonnement på magasinet KUNST og et grafisk trykk, kursmateriell, kaffe / te / frukt / lunsj

Kursholdere: Tone Dietrichson og Mona Hartmann

Påmelding: mona@kunstretthjem.no

Ytterligere spørsmål: tone@ibsenart.no / 91 82 83 25

KJELL THORJUSSEN